

SIVISTYSPALVELUT, TALOUSARVIO 2027 JA TALO USSUUNNITELMA 2028–2029

1. Pälkäne parasta aikaa 2035 –kuntastrategia

Kuntastrategia ohjaa kunnan toimintaa. Strategiassa linjataan kunnan pitkän aikavälin tavoitteet ja luodaan visio kunnan tulevaisuudesta. Pälkäneen päivitetty kuntastrategia *Pälkäne parasta aikaa 2035* on hyväksytty kunnanvaltuustossa 2.2.2026 (§ 7). Strategian päivityksessä on kiinnitetty huomioita mm. kunnan tahtotilan kirkastamiseen ja painopistealueiden päivittämiseen.

Uuden strategian painopisteet on jaettu kolmelle eri alueelle, jotka ovat hyvinvointi, elinvoima ja vastuullisuus. Digitalisaatio on edelleen kaikkia painopistealueita leikkaava kokonaisuus ja sen tavoitteena on, että kunnassa edistetään digitaalisten palveluiden käyttöönottoa. Talousarvion 2027 toiminnalliset tavoitteet valmistellaan uuden strategian pohjalta.

Pälkäneen kuntastrategian tahtotila, tavoitteet ja painopistealueet:

Hyvinvoinnin, elinvoiman ja kestävän kehityksen painopistealueiden sisältö on määritelty seuraavasti:

HYVINVOINTI	ELINVOIMA	KESTÄVÄ KEHITYS
Kuntalaisten hyvinvointi <i>Pälkäneen kunnan tavoitteena on hyvinvoivat ja onnelliset asukkaat. Palveluita pyritään järjestämään hyvinvointivaikutuksia ennakoiden ja syrjäytymistä ehkäisten. Palveluiden järjestämisessä huomioidaan erityisesti haavoittuvassa asemassa olevat asukasryhmät.</i>	Yritysten toimintaympäristöjen kehittäminen <i>Pälkäne on hyvä paikka yrittää ja tehdä työtä. Kunnan palvelut ja toimintaympäristöt tukevat asukkaiden ja yritysten vireää toimintaa. Elinvoimaiset yritykset ovat tärkeä voimavara. Kunnan maapolitiikka ja kaavoitus on yritys-toimintaa edistävää ja tukevaa.</i>	Kunnan talous on tasapainossa <i>Kunnan käyttötalous saadaan tasapainoon ja vahvistetaan kunnan investointikykyä tukemaan elinvoimaa ja tulevaa kehitystä.</i>
Kuntalaisten hyvinvointia tukevien palveluiden kehittäminen eri ikäryhmät huomioiden <i>Kuntalaisia tuetaan ja kannustetaan aktiiviseen, liikunnalliseen ja hyvinvointia tukevaan elämäntapaan. Kunta tarjoaa liikunnan ja kulttuurin palveluita ja toimintaympäristöjä mahdollistaen monipuolisen hyvinvoinnista huolehtimisen.</i>	Yhteisöllisyyden edistäminen <i>Pälkäneläiset yhteisöt tukevat kunnan elinvoiman kehittymistä, kuntalaisten aktiivisuutta sekä kunnan yhteisöllisyyttä ja turvallisuutta. Elinvoimaiset paikallisyhteisöt ovat tärkeä voimavara. Kunta toimii aktiivisessa vuoro-vaikutuksessa kuntalaisten kanssa kuntalais- ja kyläilloissa, kuulemistilaisuuksissa ja sähköisessä vuorovaikutuksessa.</i>	Päätöksenteossa ja toiminnassa tavoitellaan ympäristön kannalta kestäviä ratkaisuja <i>Pälkäneen kunta on sitoutunut toteuttamaan Etelä-Pirkanmaan ilmasto- ja luonnon monimuotoisuusohjelmaa. Päätöksiä ja hankintoja tehdessä arvioidaan niiden vaikutukset pitkällä aikavälillä kuntalaisten hyvinvointiin ja kunnan elinvoimaan.</i>
Henkilöstön jaksaminen ja hyvinvointi <i>Pälkäneen kunnan henkilöstö on osaava, motivoitunut ja hyvinvoiva. Työtä ja työympäristöjä kehitetään aktiivisesti ja työssä viihtymistä edistetään.</i>	Pälkäne on vetovoimainen <i>Pälkäneen vetovoima on hyvä ja kuntaan muuttaa enemmän uusia asukkaita kuin kunnasta muutetaan pois. Kunta edistää joukkoliikenteen kehittämistä</i>	Turvallisuus <i>Kunta edistää turvallisuutta kuntalaisten arjessa. Kunta varautuu tuottamaan palvelut mahdollisissa häiriö- ja poikkeustilanteissa sekä muuttuvissa olosuhteissa.</i>

	<i>saavutettavuuden parantamiseksi. Kunta edistää toiminnallaan monipuolisten ja riittävien asumismahdollisuuksien ja ympäristöjen kehittämistä sekä markkinoi eri asumismuotoja ja tontteja aktiivisesti.</i>	
--	--	--

Digitalisaatio on kaikkia painopistealueita läpileikkaava kokonaisuus:

DIGITALISAATIO Pälkäneellä edistetään digitaalisten palveluiden käyttöönottoa kuntalaisten hyvinvoinnin ja kunnan elinvoiman lisäämiseksi.

Asukasluku	6 150	6 200 tai suurempi
Tuloveroprosentti	8,9	alle kuntien keskiarvon (v. 2026 ka = 8,82)
Kunnan lainamäärä/asukas	955 € (12/2024)	alle kuntien keskiarvon, 2023 ka = 3 334 €
Konsernin lainamäärä/asukas	1 713 €	alle kuntien keskiarvon, 2023 ka = 6 960 €
Myytyjen asuintonttien määrä/vuosi	2 (v. 2024)	8
Nettomuutto	-50 (2024)	Positiivinen nettomuutto
Yritysten määrä	690	700
Perustettujen yritysten määrä/vuosi	40 (12/2025)	40
Yrityksissä olevien työpaikkojen määrä	951 (htv, 2021)	1 100
Työttömyysprosentti	7,9 (12/2024)	6 % tai pienempi
Kuntalaisten kokonaistyytyväisyys hyvällä tasolla	3,4 (asteikolla 1-5) kysely v. 2024)	4
Kunnan henkilöstön yleisarvosana työnantajalle asteikolla 1-5	3,9 (v. 2024)	4
*Ilmastopäästöjen määrän väheneminen vuoteen 2007 verrattuna	- 35 %	- 80 %
Hiilineutraaliuteen tähtäävät uudet toimintatavat tai teot/vuosi	2	3
TEA-viisareiden yhteisarvosana	61	Maan keskiarvoa parempi (70)
Kuntalaisten osallistaminen – tilaisuudet ja kyselyt/vuosi	16 (2024)	15
Kuntalaiskyselyyn vastanneiden määrä	222 (2024)	650

Strategian toteutumista arvioidaan paitsi talousarviossa asetettujen tavoitteiden, toimenpiteiden ja mittareiden kautta, niin myös strategialle määritellyn mittariston avulla. Strategian mittaristoa tarkastellaan vuosittain tilinpäätöksen yhteydessä ja se tarkistetaan kerran valtuustokaudessa kuntastrategian tarkastamisen yhteydessä.

Käyttötalous toimialoittain ja toiminnan tavoitteet

1.1 Sivistyspalvelut

Ulkoiset tuloarviot ja määrärahat

Sivistyspalvelut	TP 2025	TA 2026	TA 2027	TS 2028	TS2029
TOIMINTATUOTOT	1 010 396	937 800	917 768	919 155	920 570
Myyntituotot	626 474	657 505	585 378	585 378	585 378
Maksutuotot	207 180	183 590	162 610	162 610	162 610
Tuet ja avustukset	169 228	90 500	162 600	163 987	165 402
Muut toimintatuotot	7 514	6 205	7 180	7 180	7 180
TOIMINTAKULUT	-11 301 990	-11 575 403	-11 864 862	-11 532 080	-11 727 924
Henkilöstökulut	-8 461 848	-8 915 134	-9 087 650	-8 903 324	-9 046 595
Palvelujen ostot	-2 270 892	-2 046 354	-2 169 290	-2 008 677	-2 048 850
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-285 812	-312 150	-328 240	-334 804	-341 499
Avustukset	-210 347	-207 385	-187 220	-190 964	-194 783
Muut toimintakulut	-73 090	-94 380	-92 462	-94 311	-96 197
TOIMINTAKATE	-10 291 593	-10 637 603	-10 947 094	-10 612 925	-10 807 354

Toimialan käyttötalouden sitovuustaso kunnanvaltuustoon nähden merkitty sinisellä (ulkoisten toimintatuottojen ja –kulujen erotus eli toimintakate).

Tilivelvollinen: sivistysjohtaja Tiina Kivinen

TOIMIALAN TEHTÄVÄ

Sivistyspalvelut edistävät kuntalaisten hyvinvointia, osallisuutta ja elinikäistä oppimista tarjoamalla laadukkaita varhaiskasvatus-, opetus-, kulttuuri-, liikunta- ja muita vapaa-ajan palveluja. Toiminnan tavoitteena on turvata kuntalaisille yhdenvertaiset mahdollisuudet oppimiseen, kasvuun, hyvinvointiin ja aktiiviseen elämäntapaan kaikissa elämänvaiheissa.

Sivistyspalveluiden keskeisiä tehtäviä ovat varhaiskasvatuksen, esiopetuksen, perusopetuksen, vapaan sivistystyön, liikunta- ja kulttuuripalveluiden sekä nuorisotyön järjestäminen. Palveluita kehitetään kuntastrategian mukaisesti kustannustehokkaasti ja asiakaslähtöisesti huomioiden muuttuva toimintaympäristö, digitalisaatio sekä lasten ja nuorten hyvinvointiin liittyvät tarpeet.

TOIMIALAN TOIMINNAN PAINOPISTEET VUONNA 2027

Vuonna 2027 sivistyspalveluiden toimintaa ohjaavat edelleen oppimisen tuen uudistuksen toimeenpano, palveluverkon kehittäminen, uuden koulukeskuksen käyttöönottoon valmistautuminen sekä talouden tasapainottamiseen liittyvät toimenpiteet. Samanaikaisesti pyritään vahvistamaan lasten ja nuorten hyvinvointia, lukutaitoa, liikunnallista elämäntapaa sekä henkilöstön osaamista.

Sivistyspalveluiden toimintaympäristöä leimaavat edelleen laskeva lasten ja oppilaiden määrä, palvelutarpeiden muuttuminen sekä oppimisen tuen uudistuksen vaikutukset henkilöstö- ja resurssitarpeisiin. Toimialalla jatketaan palvelurakenteen tarkastelua ja resurssien kohdentamista vastaamaan väestökehitystä.

Talousarvion valmistelussa on huomioitu työ- ja virkaehtosopimusten vaikutukset henkilöstökuluihin, kustannustason yleinen nousu sekä toimialan lakisääteiset tehtävät.

Toiminnallisina painopisteinä vuonna 2027 ovat lasten ja nuorten hyvinvoinnin vahvistaminen, lukutaidon kehittäminen, liikunnallisen elämäntavan edistäminen sekä digipedagogiikan kehittäminen. Varhaiskasvatuksessa painotetaan ruutuajan hallintaa ja lukutaitotyötä, perusopetuksessa Move! -mittaustulosten kehittämistä sekä liikuntapalveluissa koulupäivän liikunnallistamista.

KESKEISET MUUTOKSET TOIMIALAN TOIMINNASSA VUONNA 2027

Vuoden 2027 merkittävimpiä toiminnallisia muutoksia ovat:

Harjun päiväkodin toiminnan päättyminen kesällä 2027 osana palveluverkon kehittämistä.

Anna Tapion koulun sopimuksen päättyminen, mikä vähentää kunnan maksettavaksi tulevia kotikuntakorvauksia tulevina vuosina.

Uuden TVT-suunnittelijan tehtävän perustaminen tukemaan digitaalisten oppimisympäristöjen, sähköisten palveluiden, opetusteknologian sekä uuden koulukeskuksen AV-ratkaisujen suunnittelua ja ylläpitoa.

Valmistautuminen uuden koulukeskuksen toiminnan käynnistymiseen ja palveluiden keskittämiseen.

Oppimisen tuen uudistuksen vaikutusten arviointi ja tarvittavien toimintamallien edelleen kehittäminen.

1.1.1 Varhaiskasvatus ja esiopetus

Luontotoiminnan Metsätähdet aloitti jo viidennen toimintakautensa syksyllä 2026. Toiminta on herättänyt paljon mielenkiintoa myös kuntarajojen ulkopuolella. Se on yksi kuntamme vetovoimatekijä. Profiloituminen luontotoiminnan vahvaksi osaajaksi ja aktiiviseksi hyödyntäjäksi palvelutuotannossa on myös kuntastrategian mukainen elinvoima- ja vetovoimatekijä koko sivistyspalveluissa.

Pälkäneellä on käynnistynyt elokuussa 2026 Kukonaskelia lukupolulla -hanke. Hankkeessa laaditaan Pälkäneen lukutaito-ohjelma (Pälkäneen lukupolku), joka kokoaa yhteen kunnassa kaikenikäisten parissa tehtävän lukutaitotyön ja levittää tietoa lukemisen merkityksestä. Ohjelma palvelee palvelunjärjestäjiä, kuntalaisia ja lukutaitotyön koordinointia.

Hankkeessa kehitetään eri-ikäisten monilukutaitoa ja lukuintoa tukevia toimenpiteitä ja oppimisympäristöjä. Kasvatuksen ja opetuksen henkilöstölle hanke näkyy erilaisina lukutaitotyökokeiluina. Erityisesti keskitytään perheiden lukemista edistäviin toimiin, joita on tarkoitus jatkaa myös hankkeen päätyttyä. Esimerkkejä kokeiluista ovat varhaiskasvatuksen eteiskirjastot sekä perusopetuksen ja lukion opettajien kirjastovierailut syksyllä 2026. AVI on myöntänyt hankkeeseen avustusta. Hankkeen työryhmänä on kunnan monialainen lukutaitotiimi. Toiminta kuuluu opetushallituksen lukutaito-ohjelmaan, Lukevaan varhaiskasvatukseen. Toiminta jatkuu myös ensi vuonna.

Alle kolmevuotiaiden lasten osuus varhaiskasvatuksessa on tasaantunut. 1–2-vuotiaiden määrä on pysynyt samana (45 lasta) syyskuusta 2025 alkaen ja näyttää siltä, että myös vuonna 2027 heidän osuutensa pysyy samana. Painetta lisäryhmille ei tällä hetkellä ole. Syntyvyyden aleneminen vaikuttaa jo nyt selvästi erityisesti Onkkaalassa olevien vapaiden varhaiskasvatuspaikkojen määrään. Kokonaislapsimäärä varhaiskasvatuksessa, esiopetus mukaan lukien, on tällä hetkellä 217. Lapsimäärän aleneminen edellyttää palveluverkon jatkuvaa tarkastelua.

Lasten kotihoidon tuen määrä pienenee. Tällä hetkellä kotihoidossa olevia lapsia on 45. Edellisenä vuonna 2025 heitä oli 51. Vuodelle 2027 kotihoidontukeen on budjetoitu 135 000 euroa (2026 160 000 euroa)

Harjun päiväkodin toiminta loppuu alkaen 1.8.2027. Tämä vähentää henkilöstömenoja n. 45 000 euroa tulevalle vuodelle.

Varhaiskasvatuksen asiakasmaksuihin tuli opetushallituksen indeksitarkistus 1.8.2026 alkaen. Tämä tulee laskemaan vuoden 2027 asiakasmaksukertymää. Arvioitu summa on 117 000 euroa, kun se tälle vuodelle oli 138 000 euroa. Viimeisimmän 2025 tilinpäätöksen mukaan 0-maksuluokkia kaikista perheistä oli 61 %. Tämä osuus tulee suurenemaan jatkossa tulorajojen nousun myötä.

Esiopetus

Syksyllä 2027 aloittavia esioppilaita tulee lokakuun 2026 tiedon mukaan olemaan 46 (syksyllä 2026 esioppilaita oli 53). Esiopetusryhmät vuonna 2026 ovat Kostian esiopetus, Luontotoiminnan esiopetus Metsätähdet, Luopioisten esiopetus ja Aitoon esiopetus. Esiopetusta annetaan 700 h/lukuvuosi.

Ensi vuoden syksyllä esioppilaiden määrä vähenee 7 lapsella, mikä edellyttää esiopetusryhmien 2027–2028 tarkastelua uudelleen keväällä 2027.

Kuntastrategian painopiste	Kuntastrategian tavoite	Talousarviotavoite	Mittari
HYVINVOINTI Kuntalaisia tuetaan ja kannustetaan aktiiviseen, liikunnalliseen ja hyvinvointia tukevaan elämäntapaan	Kuntalaisia tuetaan hyvinvointia tukevaan elämäntapaan.	Lukutaidon vahvistaminen. Lasten mielenkiinnon herättäminen kirjoihin ja lukemiseen.	Eteiskirjastot Kirjastovierailut Henkilöstön oma malli, aito ääneen lukeminen
DIGITALISAATIO	Pälkäneellä edistetään digitaalisten palveluiden käyttöönottoa kunta-laisten hyvinvoinnin, kunnan elinvoiman ja	Lapsen kokonaisvaltaista hyvinvointia, liikkumista ja vuorovaikutusta tuetaan varhaiskasvatuksessa ohjaamalla digitaalisten	Vastuullinen sosiaalisen median käyttö ja ruutuaika otetaan osaksi Vasu-keskusteluita. K/E

	kestävän kehityksen edistämiseksi.	laitteiden käyttö passiivisesta viihdekäytöstä (ruutuaika) aktiiviseen, pedagogisesti perusteltuun yhdessä tutkimiseen ja luomiseen.	Vanhempainiltojen teema. Yhteistyö huoltajien kanssa. Digitaalisten välineiden pedagoginen hyödyntäminen
--	------------------------------------	--	--

VARHAISKASVATUS, TOIMINTAMUOTOKOHTAISET ULKOISET KULUT JA MÄÄRÄRAHAT

Yksikkö/toimintamuoto	TP 2025 henkilöstö- kulut	TP 2025 toiminta - kulut	TA 2026 henkilöstö- kulut	TA 2026 toiminta - kulut	TA 2027 henkilöstö- kulut	TA 2027 toiminta- kulut
Varhaiskasvatuksen keskitetyt palvelut	282 752	317 486	402 618	439 818	406 444	448 894
Päiväkodit	1 802 033	1 906 675	1 836 970	1 914 970	1 780 094	1 887 144
Ryhmäperhe- ja perhepäivähoito	202 493	219 968	219 770	234 570	*163 697	176 007
Esiopetus ja täydentävä varhaiskasvatus	591 302	706 758	623 132	720 632	713 194	815 744
Yhteensä	2 878 580	3 150 887	3 082 490	3 309 991	3 063 429	3 327 789

*Henkilöstömenojen pudotus tähän vuoteen verrattuna johtuu Harjun päiväkodin lakkauttamisesta 1.8.2027 alkaen. Sen vakituinen henkilöstö on sijoitettuna TA 2027 Hermannin ja Viirikukon päiväkotiin. Vastaavasti Laitikkalan ryhmiksen, Lumpeennupun päiväkodin ja varhaiskasvatuksen keskitettyjen palveluihin on budjetoitu yksi työntekijä vähemmän.

1.1.2 Perusopetus, lukiokoulutus ja vapaa sivistystyö

Kuntastrategian painopiste	Kuntastrategian tavoite	Talousarviotavoite	Mittari
HYVINVOINTI: Pälkäneläiset ovat aktiivisia ja voivat hyvin	Kuntalaisten hyvinvointi	Koululaisten fyysisen kunnon vahvistaminen	Move! -mittaustulokset (2026 vs. 2027)

Yksikkö	TP 2025 henkilöstö- kulut	TP 2025 toiminta- kulut	TA 2026 henkilöstö- kulut	TA 2026 toiminta- kulut	TA 2027 henkilöstö- kulut	TA 2027 toiminta- kulut
Aitoon koulu	220 611	324 802	229 881	332 481	235 530	345 030
Kirkonkylän koulu	257 838	406 987	246 396	371 396	265 336	394 936
Yhtenäiskoulu, 1-6	1 811 035	2 291 798	1 755 736	2 219 786	1 901 231	2 417 991
Yhtenäiskoulu, 7-9	1 489 548	1 838 935	1 590 829	1 943 979	1 603 842	1 984 532

Yksikkökohtaiset menot (ulkoiset, netto), euroa/oppilas

Yksikkö	TP2025	TA2026	TA 2027	Oppilaita 20.9.2025	Oppilaita 20.9.2026	Oppilaita 1.8.2027*
Aitoon koulu	11 578	11 874	11 473	28	28	30
Luop Kk koulu	10 296	10 923	11 209	34	34	36
Yhtenäiskoulu 1-6	7 709	8 004	9 087	279	263	262
Yhtenäiskoulu 7-9	9 966	11 014	11 704	179	168	165
Oppilaita yhteensä				520	493	493

*ennuste

1.1.3 Kirjastopalvelut

Kuntastrategian painopiste	Kuntastrategian tavoite	Talousarviotavoite	Mittari
HYVINVOINTI: Palveluita pyritään järjestämään hyvinvointivaikutuksia ennakoiden ja syrjäytymistä ehkäisten.	Kuntalaisten hyvinvointi	Monilukutaidon esiin tuominen kirjaston lukutaitotyössä	Vähintään 2 tiedon tai viestien kriittiseen arviointiin liittyvää tai vastaavaa laaja-alaiseen tekstikäsitteeseen pohjautuvaa tapahtumaa

Tunnuslukuja:

2025	Pälkäne	Maaseutumaiset kunnat	Koko maa
Kirjaston palkkaamat htv:t / 1000 asukasta	0,71	0,83	0,68
Kokonaislainaus / asukasluku	17,07	14,45	15,68

Toimintakulut / kokonaislainaus	3,82	5,44	4,27
Toimintakulut / asukas	65,24	78,60	66,87
Henkilöstökulut / asukas	32,60	38,31	33,39

Tilastoja Pälkäneen kirjaston toimipaikoista:

Toimipaikka	Lainat 2024	Lainat 2025	Lainat / palveluaukiolotunti 2025	Fyysiset käynnit 2025 ja käynnit / palveluaukiolotunti
Pääkirjasto	83333	84678	48,3	46876 ja 26,7
Luopioisten kirjasto	17153	17161	34,3	13122 ja 26,2
Aitoon lainausasema	2094	3032	16,9	3134 ja 17,5
Laitikkalan lainausasema	570	898	8,8	487 ja 4,8
Sappeen lainausasema	528	470	5,7	264 ja 3,2
Kirjastoauto, Kuohijoki	391	224	32	74 ja 10,6
	104069 + 42 kaukolainaa = 104111	106463 + 26 kaukolainaa = 106489		

Lisäksi valtakunnallisessa E-Kirjastossa oli pälkäneläisten lainoja 1703 (e-kirjalainat 371 ja e-äänikirjalainat 1332) sekä lehtilatauksia 3881. Pälkäneläisiä E-Kirjaston käyttäjiä oli 286. PIKI-kirjastoissa oli käytössä myös E-Press-palvelu (sanomalehtien näköislehtiä kirjaston työasemilla). Niiden lukukerroista Pälkäneen laskennallinen osuus oli 2212. PressReader-palvelussa oli Pälkäneen asiakkaiden käyttökertoja 664.

1.1.4 Kulttuuripalvelut

Kuntastrategian painopiste	Kuntastrategian tavoite	Talousarviotavoite	Mittari
HYVINVOINTI: <i>Pälkäneläiset ovat aktiivisia ja voivat hyvin</i>	Hyvinvointia tukevien palveluiden kehittäminen eri ikäryhmät huomioiden	Tapahtumaohjeistuksen laatiminen kulttuuripalveluiden verkkosivulle	Ohjeistus laadittu K/E

1.1.5 Liikuntapalvelut

Kuntastrategian painopiste	Kuntastrategian tavoite	Talousarviotavoite	Mittari
HYVINVOINTI:	Hyvinvointia tukevien palveluiden	Koulujen liikunnallisen toimintakulttuurin	Kehitettyjen tai uudistettujen

<i>Pätkäneläiset ovat aktiivisia ja voivat hyvin</i>	kehittäminen eri ikäryhmät huomioiden	vahvistaminen Liikkuva koulu -hanketyön avulla, kehittämällä koulupäivän aikaisia liikuntamahdollisuuksia ja -paikkoja	liikuntapaikkojen ja -ympäristöjen sekä Liikkuva koulu – toimenpiteiden määrä 2-3 kpl.
--	---------------------------------------	--	--